



BUÝRUK

ORDER

«25» fewral 2020 ý.

№ 27-Ö

Göwrelilik we çaga dogurmak boýunça rugsadyň berilmeginiň we döwlet kömek puluny tölemegiň tertibini hem-de Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puluny hasaplamak we tölemek boýunça Gözükdirijini tassyklamak hakynda

Türkmenistanyň Zähmet kodeksiniň 96-njy maddasynyň we Türkmenistanyň Ilaty durmuş taýdan goramak hakynda kodeksiniň talaplaryny ýerine ýetirmek maksady bilen, **buýurýaryn:**

1. Şulary tassyklamaly (goşulýar):

1) Göwrelilik we çaga dogurmak boýunça rugsadyň berilmeginiň we döwlet kömek puluny tölemegiň tertibini;

2) Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puluny hasaplamak we tölemek boýunça Gözükdirijini.

2. Türkmenistanyň ministrliklerine, pudaklaýyn dolandyryş edaralaryna we beýleki döwlet edaralaryna, ýerine ýetiriji häkimiýetiň ýerli edaralaryna Göwrelilik we çaga dogurmak boýunça rugsadyň berilmeginiň we döwlet kömek puluny tölemegiň tertibiniň hem-de Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puluny hasaplamak we tölemek boýunça Gözükdirijiniň herekete girizilendigi barada habar bermeli.

3. Şu buýrugyň döwlet belligine alnan gününden başlap, 10 (on) iş gününüň dowamynda resmi çap edilmegini üpjün etmeli we resmi çap edilen günü bu barada Türkmenistanyň Adalat ministrligine habar bermeli.

4. Şu buýrugyň ýerine ýetirilişine Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministriniň orunbasary H.Taçjanowa gözegçilik etmeli.

Ministr

M.Sylapow

Ylalaşyldy

**Türkmenistanyň Maliýe we
ykdysadyýet ministri**

E. Annamammedow

20 ___ ý. _____ " _____ "

Ylalaşyldy

**Türkmenistanyň Saglygy goraýyş
we derman senagaty ministri**

N. Amannepesow

20 ___ ý. _____ " _____ "

Ylalaşyldy

**Türkmenistanyň Kärdeşler
arkalaşyklarynyň Milli merkeziniň
başlygy**

G.Ataýewa

20 ___ ý. _____ " _____ "

Türkmenistanyň Adalat Ministriligi tarapyndan 2020-nji ýylyň 26-njy martynda 1309 bellige alyş belgisi bilen döwlet belligine alyndy

**Türkmenistanyň Zähmet we ilaty
durmuş taýdan goramak ministriniň
2020-nji ýylyň “25” fewralynda
çykaran 27-Ö belgili buýrugy bilen
TASSYKLANYLDY**

**Wagtlaryň zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puluny
hasaplamak we tölemek boýunça Gözükdiriji**

I bap. Umumy düzgünler

1. Wagtlaryň zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puluny hasaplamak we tölemek boýunça Gözükdiriji (mundan beýläk- Gözükdiriji) Türkmenistanyň Zähmet kodeksiniň 154-nji maddasyna we Türkmenistanyň Ilaty durmuş taýdan goramak hakynda kodeksiniň 82-nji maddalaryna laýyklykda işlenip taýýarlandy hem-de wagtlaryň zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puluny hasaplamagyň we tölemegiň tertibini kesgitleýär.

2. Şu Gözükdiriji guramaçylyk-hukuk we eýeçiligiň görnüşine garamazdan kärhanalar, edaralar we guramalar, şol sanda Türkmenistanyň çäginde ýerleşen daşary ýurtly ýuridik şahslarynyň şahamçalary (mundan beýläk-kärhana), ýuridik şahsy döretmezden telekeçilik işi bilen meşgullanýan fiziki şahslar – hususy telekeçiler üçin hökmany bolup durýar.

**II bap. Wagtlaryň zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puluna
hukuk we onuň möhleti**

3. Wagtlaryň zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puluna, işleýän döwründe umumy kesellemäniň, zähmet şikesiniň, hünär keseli bilen näsaglamagyň netijesinde zähmete ukyplylygyny wagtlaryň ýitiren we saglygy goraýyş edarasy tarapyndan wagtlaryň zähmete ukypsyzlyk haty berlen adamlaryň hukugy bardyr.

4. Wagtlaryň zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puluny almaga şu aşakdakylaryň hukugy bardyr:

1) näsaglyk ýa-da zähmet şikesini almagyň netijesinde saglygy goraýyş gözegçiliginde bolmaga we saglygyny dikeltmäge mätäç adamlar - zähmete ukypsyzlygynyň ilkinji gününden başlap onuň doly sagalan ýa-da maýyplygynyň kesgitlenen wagtyna çenli döwürde;

2) hünär keseli ýa-da inçekesel, ýa-da bedende ýokanç keselleri döredijileriň bardygy bilen baglanyşykly başga işe geçirilende - iki aýdan köp bolmadyk döwürde;

3) ýokanç keselleriň dörän ýerlerindäki işden çetleşdirilenlere - karantin düzgününiň dowam edýän döwründe;

4) mekdebe çenli çagalar edaralarynda karantin düzgüni girizilen döwürde çaga seretmek boýunça- 14 senenama gününden köp bolmazdan.

5) mekdebe çenli çagalar edaralarynda syrkawy aýrybaşdan saklamak düzgüni girizilende çaga seretmek üçin;

Gatnaw şertlerinde bejergi alnanda:

6) maşgalanyň näsag agzasyna seredýänler - 7 senenama günden köp bolmazdan;

7) 14 ýaşy dolmadyk näsag çaga seredýänler - 14 senenama günden köp bolmazdan;

Ýatymlaýyn şertlerde bejergi alnanda:

8) ýatymlaýyn bejergi alýan, 7 ýaşyna çenli näsag çaga seretmek, şeýle hem çylşyrymly operasiýadan, şikesden ýa-da ýanmakdan soňky döwürde agyr keselden ejir çekýän 14 ýaşy dolmadyk çaga seretmek boýunça -122 senenama gününden köp bolmadyk döwür.

5. Türkmenistanyň Adalat ministrliginde 2019-njy ýylyň 7-nji sentýabrynda 1251 bellige alyş belgisi bilen döwlet belligine alnan we Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministriniň 2019-njy ýylyň 7-nji awgustynda çykaran 221 belgili buýrugy bilen tassyklan, Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk bilermenler seljermesini geçirmegiň Tertibine laýyklykda, wagtlaýyn zähmete ukypsyzlygyň hakyky dowamlylygy kesgitlenilýär we wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty bilen tassyklanýar.

6. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek pulunyň bellenilmegi üçin esasy resminama bolup durýar. Beýleki resminamalar şol döwlet kömek pulunyň tölenilmegi üçin esas bolup bilmez.

Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty ýitirlen halatynda, iş ýerinden häzirki wagtda wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek pulunyň tölenilmändigi barada kepilnama getiren ýagdaýynda, wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk hatyny beren saglygy goraýyş edara tarapyndan wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk hatynyň nusgasy berilýär.

7. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk hatynyň berlişi, uzaldylyşy we ýapylyşy saglygy goraýyş edaralary tarapyndan bellenen tertipde raýatlaryň ýaşayan ýerleri boýunça ýa-da beýleki ygtyýarly saglygy goraýyş edaralary tarapyndan: alty senenama gününe çenli-özbaşdak berilmegi arkaly; ýediden otuz senenama gününe çenli soňky gününü hasaba goşmak bilen bölüm müdiriniň ýa-da saglygy goraýyş edarasynyň başlygynyň orunbasarynyň gözegçiligi astynda amala aşyrylýar.

Saglygy goraýyş edarasynyň göz önünde tutulmadyk wahta iş usuly boýunça we oba ýerlerinde işleýän syrkawlara şol ýerdäki lukmançylyk nokatlarynyň feldşeri ýa-da bejeriji lukmany tarapyndan geçirilen lukmançylyk barlagynyň esasynda, otuz senenama gününe çenli soňky gününü hasaba goşmak bilen döwre wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty berilýär.

8. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk bilen bagly näsag adamyň saglygy goraýyş edarasyna işden boşadylan gününde ýüz tutanda, oňa wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk

haty şu gün berilýär we umumy esaslara görä onuň möhleti uzaldylýar hem-de degişli wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly bellenilýär. Işden boşadylandan soň ertesi gün näsag adam saglygy goraýyş edarasyna ýüz tutsa, wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty berilmeýär we döwlet kömek puly bellenilmeýär.

9. Kärhananyň ýatyrylmagy ýa-da işgärleriň sanynyň ýa-da wezipe sanawynyň gysgaldylmagy bilen baglanyşykly işden boşadylan ýarawsyz raýatlaryň işden boşadylanyndan soň Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda işe ýerleşmek üçin bellenilen döwürde üç aýyň dowamynda wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puluny almaga hukugy bardyr.

10. Işden boşatmagy bile bagly jedel dörän döwründe wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk ýüze çykanda, wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly işgär yzyna işe dikeldilen halatda bellenilýär. Şunda wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly yzyna işe dikeltmek hakyndaky zähmet jedellerine garaýan edaranyň çözgüdi çykarylan gününden başlap tölenilýär.

11. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlygy hemişelik ýaşayan ýerinden başga ýerde ýüze çykan raýatlara wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty olaryň wagtlaýyn bolan ýerindäki saglygy goraýyş edarasynyň lukmanlary, feldşerleri tarapyndan wagtlaýyn zähmete ukypsyzlygy anyklanan ilkinji gününden şol edaranyň baş lukmanynyň (direktorynyň, baş direktorynyň) tassyklamasy esasynda berilýär.

Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty ýapylanda bejeriji lukmanyň, feldşeriň we saglygy goraýyş edarasynyň baş lukmanynyň (direktorynyň, baş direktorynyň) goly hem-de tugraly möhüri bilen tassyklanylmaladyr.

12. Türkmenistanyň raýaty ýurdumyzyň çäginde daşynda zähmete ukyplylygyny wagtlaýyn ýitiren ýagdaýynda (ýiti keselerde, dowamly keselleriň ýitileşmeginde, şikes alnanda we ş.m.) olara wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty degişli saglygy goraýyş edarasynyň lukmanlary, feldşerleri tarapyndan wagtlaýyn zähmete ukypsyzlygynyň anyklanan ilkinji gününden ony anyklanan saglygy goraýyş edarasynyň baş lukmanynyň (direktorynyň, baş direktorynyň) tassyklamasy esasynda berilýär. Näsagyň bejergide bolan edarasy tarapyndan tassyklanan we möhürlenen saglygy goraýyş resminamalary (ambulator depderçesinden ýa-da kesel taryhyndan göçürme, wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty) wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk hatynyň berilmegine esas bolup biler.

13. Her ýylky esasy zähmet rugsadynda bolýan döwründe işgäriň wagtlaýyn zähmete ukypsyzlygy ýüze çykan halatynda, zähmet rugsadynyň günleri şol döwürde gabat gelýän wagtlaýyn zähmete ukypsyzlygyň senenama günleriniň sanyna uzaldylýar ýa-da rugsat başga bir wagta geçirilýär.

14. Türkmenistanyň Adalat ministrliğinde 2019-njy ýylyň 7-nji sentýabrynda 1251 bellige alyş belgisi bilen döwlet belligine alnan we Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministriniň 2019-njy ýylyň 7-nji awgustynda çykaran 221 belgili buýrugy bilen tassyklanan, Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk bilermenler seljermesini geçirmegiň Tertibinde bellenilen kada laýyklykda, wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk hatynyň berilmeýän ýagdaýlarynda wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly bellenilmeýär.

15. Raýat zähmet haky tölenilmeyän rugsatda, şol sanda çaga üç ýaşyna ýetýänçä oňa seretmek üçin rugsat döwründe bolanda, wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk ýüze çyksa, wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty we döwlet kömek puly berilmeyär we rugsat uzaldylmaýar. Zähmet haky tölenilmeyän rugsady gutaryp, haçan-da syrkaw işe çykmaly wagty keseli dowam etse, onda wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty umumy esaslarda berilýär we işe çykmaly gününden başlap wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly bellenilýär.

Şu halatlarda wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty berilmeyär we wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly bellenilmeyär:

1) umumy bilim edaralarynyň okuwçylaryna, başlangyç hünär bilimi, orta hünär bilimi hem-de ýokary hünär bilimi edaralarynyň talyplaryna, kliniki ordinatorlara, aspirantlara we jemgyýetçilik zähmeti bilen meşgullanmaýan raýatlara wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty berilmeyär. Şunda görkezilen şahslar şol bir wagtda belli bir edarada işleýän bolsalar onda olara wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty berilýär;

2) önümçilik tejribesi döwründe, haçan-da ýokary, orta ýa-da başlangyç hünär okuw mekdeplerinde okaýan talyplar işçi, gullukçy hökmünde işleýän bolsalar ýa-da oba hojalyk işlerine ugradylanda wagtlaýyn zähmete ukyplylygyny ýitiren ýagdaýynda, diňe önümçilik tejribesi gutaryança wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty berilýär. Eger şikes ýa-da keseliň geçişi uzaga çeken ýagdaýynda, önümçilik tejribesinden soň, okap başlan wagtynda hem wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk dowam etse, onda ony tassyklaýan resminama kepilnama bolup durýar;

3) dowamly keselli syrkawlara keseliň ýitileşmedik döwründe hem-de şol syrkawlara seretmek üçin wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty berilmeyär we wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly bellenilmeyär;

4) syrkawyň ýatymlaýyn bejergi almaklygy ýaşayyş üçin zerur bolup, syrkawyň özüniň we hossarlarynyň bejergiden ýüz dönderen halatynda onuň hossaryna syrkawa seretmek üçin wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty berilmeyär;

5) daşary ýurt döwletinde maslahatda ýa-da bejergide bolan syrkaw çaganyň ata-enesine ýa-da başga garyndaşyna wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty berilmeyär. Bu ýagdaý saglygy goraýyş edarasy tarapyndan berlen netijenamasy ýa-da maslahaty esasynda Türkmenistanyň çäginden daşary ýurda maslahata ýa-da bejergä iberilýän syrkawlara degişli däldir. Şunda bu barada berlen maslahat saglygy goraýyş edarasynyň resminamasy bilen resmileşdirilmeli;

Adamyň her ýylky esasy rugsadyndan peýdalanýan döwründe näsag çaga ýa-da başga mätäçlik çekýän maşgala agzasyna seretmeli bolan halatynda, seredýäniň zähmet rugsadynyň uzaldylmagy Türkmenistanyň zähmet kanunçylygyna laýyklykda amala aşyrylýar.

Näsag çaganyň ýa-da başga mätäçlik çekýän maşgala agzasynyň ýarawsyzlygy, seredýäniň esasy zähmet rugsady tamamlanandan soň hem dowam etse, onda döwlet kömek puly işgäriň işe çykmaly gününden başlap tölenilýär.

16. Maýyplygy bolan çaga seretmek üçin, eger-de, maýyplygy bolan çagada gaýragoýulmasyz ýagdaýlary (keseliniň ýitileşmegi, ýokanç keseller ýokuşmagy)

ýüze çykanda, oňa seretmek üçin wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty açylýar we wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly bellenilýär.

17. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek saglygy goraýyş edarasy tarapyndan berilýän wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty esasynda işgäriň esasy iş ýerinde (gullugynda) bellenilýär we tölenilýär. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty işe çykylan günü iş berijä (kärhananyň ýolbaşçysyna) berilýär.

Esasy iş ýerinden başga utgaşdyrmak boýunça iş ýeri bolan adamlara wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly utgaşdyrmak boýunça zähmet haky nazara alynman, esasy iş ýerindäki zähmet hakyndan ugur alnyp bellenilýär we tölenilýär.

18. Uzak wagtlap zähmete ukyplylygyny ýitirenlere şol bir kesel boýunça üznüksiz 4 (dört) aýa ýa-da umumylykda arakesmeli 5 (bäs) aýa çenli soňky bir ýylyň dowamynda, ilkinji gezek inçekesel bilen kesellänlere üznüksiz 10 (on) aýdan (300-üç ýüz senenama günden) köp bolmadyk ýa-da umumylykda soňky iki ýylyň dowamynda arakesmeli jemi 12 (on iki) aýa (bir ýyla) çenli wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty berilýär. Şol görkezilen möhletler geçenden soň syrkaw lukman maslahat beriş toparynyň (mundan beýläk – LMBT) üsti bilen maýyplyk toparyny anyklamak üçin Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministriliginiň Hemaýata mätäçligi anyklaýjy topary (mundan beýläk - HMAT) HMAT-a iberilýär.

Haçanda HMAT syrkawa gutulýança bejerilmek üçin rugsat beren ýagdaýynda, seljeriş toparyň görkezen möhletine çenli ýa-da kliniki we zähmet çaklamasy seljerilýänçä, wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly tölenilýär we ýöne bu döwür seljeriş geçirilen gününden başlap 4 (dört) aýdan köp bolmaly däldir.

19. İşleýän pensiýa alýan raýatlaryň we işleýän maýyplygy bolan adamlaryň (inçekesele ýolukmagy sebäpli maýyp diýlip ykrar edilenler muňa girmeýär) wagtlaýyn zähmete ukypsyzlygy inçekesele ýolukmagy sebäpli ýüze çykanda wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty olar doly sagalýança, ýöne üznüksiz 10 (on) aýdan (300 (üç ýüz) senenama gününden) köp bolmadyk we iki ýylyň dowamynda umumylykda arakesmeli 12 (on iki) aýdan (bir ýyldan) köp bolmadyk möhlete bellenilýär. Inçekesele ýolukmagy sebäpli maýyp diýlip ykrar edilen işleýän maýyplaryň şol keseli ýitileşende olara wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk haty üznüksiz 4 (dört) aýdan köp bolmadyk, soňky 12 (on iki) aýyň (bir ýylyň) dowamynda arakesmeli 5 (bäs) aýdan (150 - bir ýüz elli) senenama günden köp bolmadyk möhlete bellenilýär.

20. Göwreli aýallaryň göwreliliginiň emeli usul bilen aýrylmagy lukmançylyk amaly bilen baglanyşykly halatda wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly umumy esasyda bellenilýär.

21. Kanuna garşy gelmeýän hereketler bilen bagly bolmadyk halatlarda, zähmet şikesiniň alynmagy netijesinde zähmete ukypsyzlyk ýüze çykanda, wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly şu ýagdaýlarda bellenilýär:

a) işgär öz zähmet borçlaryny ýerine ýetirende, şol sanda iş berijiniň bähbitleri üçin hereket edip, tabşyryk berilmedik halatlarynda işleri ýerine ýetirende (oňa gulluk iş sapary wagty hem girýär);

b) işgär öz wezipe borçlaryny ýerine ýetirende iş beriji tarapyndan berlen ulag bilen ýa-da ýolbaşçynyň rugsady esasynda resmileşdirilen özara ylalaşyk boýunça işgäre degişli bolan ulag bilen (şol sanda, iş beriji ulag serişdesi bilen üpjün etmedik ýagdaýynda, öz hususy awtoulagynda ýa-da hakyna tutma ulag serişdesinde) başga bir iş ýerine baranda ýa-da işden gaýdyp gelende;

ç) kärhananyň çäginde ýa-da kärhanadan daşarda iş wagtynda, şol sanda kesgitlenen arakesmelerde;

d) İş berijiniň görkezmesi esasynda geçirilýän ýerine garamazdan, köpçülikleýin jemgyýetçilik çärelerine gatnaşanda;

e) iş berijiniň enjamlarynda, abzallarynda we önümçilik desgalarynda;

ä) iş berijiniň ulag serişdelerinde we ulag serişdeleriniň duralgalarynda, şeýle hem gäminiň giren portunda, wahta şäherçesiniň çäginde, iş çalşygyndan dynç alyş wagtynda;

f) wahta görnüşindäki iş çalşygynyň dowamynda;

g) iş wagtynda hakyky iş ýerinden iş alnyp barylýan beýleki desgalara ulag serişdelerinde ýa-da pyýada gidende;

h) işgäriň iş wagty hususy ulagynda, onuň gulluk iş saparlary üçin ulanmaga iş berijiniň resmi buýrugy ýa-da dil üsti bilen berlen tabşyrygy bolan mahaly;

j) iş ýerinde tassyklan tertip boýunça nobatçylyk geçirende;

k) iş wagtynda ýerine ýetirýän işi bilen baglanyşykly başga bir adam tarapyndan saglygyna zeper ýetirilende ýa-da bilkastlaýyn öldürilende. Derňew topary şeýle betbagtçylykly hadysa hakynda ykrarnamany düzmek we ony hasaba almak meselelerini degişli hukuk goraýjy edaralaryň netijenamasy esasynda çözüär;

l) öz işine degişli bolmazdan betbagtçylyga uçranlara kömek bermek bilen raýatlyk borjuny ýerine ýetirende.

22. Zähmet şikesi sebäpli wagtlaýyn zähmete ukypсыzlyk ýüze çykan halatynda Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda resmileşdirilen önümçilikdäki betbagtçylykly hadysa hakynda ykrarnama bar bolan ýagdaýynda döwlet kömek puly bellenilýär.

23. Wagtlaýyn ýok işgäriň ýerine işlän döwründe wagtlaýyn zähmete ukypсыz bolan adama döwlet kömek puly başga biriniň ýerine işlemeli döwri tamamlanýan gününe çenli, şeýle gün bellenilmedik bolsa-ýerine işlenilýän adamyň işe çykan gününe çenli bellenilýär.

24. Kärhananyň işi wagtlaýyn togtadylan (duruzylan) döwründe, wagtlaýyn zähmete ukypсыzlyk ýüze çykan halatynda, döwlet kömek puly umumy esaslarda tölenilýär.

25. İşgär töweregindäki adamlaryň kesellemegi sebäpli Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministriliginiň Döwlet arassaçylyk we keselleriň ýaýramagyna garşy göreşmek gullugynyň edaralary tarapyndan çetleşdirilen bolsa, oňa döwlet kömek puly ýokanç kesele baglylykda karantin döwri üçin berilýär.

26. Eger işgär inçekesele ýa-da hünär keseline ýolukmagy sebäpli öz zähmet borçlaryny wagtlaýyn ýerine ýetirip bilmeýän bolsa, ýöne bejerişniň kadaly akymyny bozman, başga bir işi ýerine ýetirip bilýän bolsa, onda lukmanlaryň maslahat beriş

toparynyň (LMBT) netijenamasy boýunça, şeýle topar döredilmedik halatynda bolsa bejeriji lukmanyň saglygy goraýyş edarasynyň baş lukmany tarapyndan tassyklanylýan netijenamasy boýunça ol şeýle işe wagtlaýyn geçirilýär. Başga işe geçirilmeli döwür kárdeşler arkalaşygy edarasy ýa-da işgärleriň beýleki wekilçilikli guramasy bilen ylalaşylyp iş beriji tarapyndan çözülýär.

Eger işgäriň wagtlaýyn geçirilen işi üçin onuň öňki iş hakyndan az tölenilýän bolsa, onda döwlet kömek puly başga işe geçirilen döwrüniň bütin dowamynda, ýöne 2 (iki) aýdan uzak bolmadyk möhlet üçin berilýär.

Wagtlaýyn ukypszlyk boýunça döwlet kömek puly umumy kadalar boýunça hasaplanylýar, ýöne ýerine ýetirilýän iş boýunça zähmet hakynyň möçberine goşulanda şol işe geçirilmänkä alýan hakyky zähmet hakyndan köp bolmaz ýaly möçberde tölenilýär.

27. Wagtlaýyn ukypszlyk boýunça döwlet kömek puly ähli halatlarda işgär başga işe geçirilmände oňa berilmäge degişli kömek pulunyň möçberinden köp bolmaly däldir.

Şunda, hünär keseli sebäpli başga işe geçirilene kömek puly onuň Türkmenistanyň hereket edýän kanunçylygyna laýyklykda kärhananyň oňa öňki zähmet haky bilen täze iş boýunça zähmet hakynyň arasyndaky tapawudy tölemegine hukugy bolmanda tölenilýär.

28. Eger başga iş, iş beriji tarapyndan wagtlaýyn zähmete ukypszlyk hatynda görkezilen möhletlerde hödürlenmese, onda bu sebäpli boş geçirilen günler üçin wagtlaýyn ukypszlyk boýunça döwlet kömek puly umumy esaslarda berilýär.

29. Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrliginiň Şikesleri bejeriş halkara merkeziniň protez-ortopediki önümçilik bölümünde ýerleşdirilende döwlet kömek puly bölümünde bolnan wagt üçin hem-de bölümine barmaga we zýyňa gaýtmaga sarp edilýän wagt üçin berilýär.

30. Ýeňillikler boýunça söweş hereketleriniň maýyby bolan adamlara deňleşdirilen, işleýän we maýyplygy bolan adamlara zähmet şikesi sebäpli ýa-da hünär keselinden başgalaryna eger-de kanunçylykda başgalar göz önüne tutulmadyk bolsa, wagtlaýyn zähmete ukypszlyk boýunça döwlet kömek puly üznüksiz 4 (dört) aýa çenli möhletde bellenilýär. Maýyplygy radiasiýa betbagtçylygynyň we heläkçilikleriň zyýanly netijelerini ýok etmek bilen baglanyşykly işleri ýerine ýetirmek sebäpli ýüze çykan, işleýän maýyplygy bolan adamlara-da döwlet kömek pullary hut şol möhletlerde bellenilýär.

31. Eger işleýän maýyplygy bolan adamyň wagtlaýyn zähmete ukypszlygynyň sebäbi zähmet şikesi ýa-da hünär keseli bolsa, onda wagtlaýyn zähmete ukypszlyk haty syrkaw sagalýança ýa-da maýyplyk toparynda gaýtadan seredilýänçä, ýöne zygider 4 (dört) aýdan köp bolmadyk möhlete çenli berilýär.

32. İşleýän maýyplygy bolan adamlarda wagtlaýyn zähmete ukypszlyk ýüze çyksa wagtlaýyn zähmete ukypszlyk boýunça döwlet kömek puly olaryň maýyplyk üçin döwlet kömek puluny (pensiýasyny) alýandygyna garamazdan, doly möçberde bellenilýär.

33. Möwsümleýin ýa-da wagtlaýyn işlerde işleýän adamlara zähmet şikesi ýa-da hünär keseli netijesinde wagtlaýyn zähmete ukypszlyk haty sebäpli wagtlaýyn

zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly umumy esaslarda berilýär, beýleki sebäpler esasynda dörän wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly bolsa - diňe olaryň önümçiligiň şertleri boýunça hakykatda işe çekilmeli günleri üçin berilýär.

34. Kärende şertlerinde, daýhan birleşiklerinde, daýhan ýa-da fermerçilik hojalyklarynda, ýuridik şahsy döretmezden telekeçilik işi bilen meşgullanýan fiziki şahslar-hususy telekeçileriň hakyna tutma şertlerinde işleýän adamlaryň, raýatlaryň öý hojalygynda zähmet şertnamasy boýunça işleýänleriň, dini guramalaryň işgärleriniň hem wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puluny almaga hukugy bardyr.

35. Türkmenistanyň Zähmet kodeksine laýyklykda, işgäriň günäsi bilen işden çetleşdirilmegi (işe goýbermezligi) netijesinde zähmet hakynyň tölegi togtadylyp işlemedik döwründe zähmete ukypsyzlyk ýüze çykan halatynda, wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly bellenilmeýär.

Eger zähmete ukypsyzlyk işgäriň işlemegine ygtyýar berlenden soň hem dowam etse, onda döwlet kömek puly işgäriň işe çykmaly gününden başlap tölenilýär.

36. İşgär öz günäsi bolmazdan zähmeti goramak we tehniki howpsuzlyk babatynda okuw geçmedikligi, bilimleriň we endikleriniň barlagyny we hökmany deslapky ýa-da döwürleýin lukmançylyk gözegçiligini geçmedikligi, aýratyn goralýan zonalara ygtyýar almadyklygy sebäpli işden çetleşdirilen halatlarynda oňa edil boş durlandaky ýaly işden çetleşdirilmeginiň bütin döwri üçin töleg geçirilýär we şol döwürde ýokardaky sebäpler boýunça işden çetleşdirilip kesellän ýagdaýynda wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly tölenilýär.

36. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlygyň başlanmagynyň oň ýanynda esasly sebäpler bolmazdan işe gelmedik işgärlere gelmedik gün üçin wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly bellenilmeýär.

37. Wahta usulynda işleri ýerine ýetirýän işgärleriň wagtlaýyn zähmete ukypsyzlygy olara wahta aralygynda berilýän dynç (boş) günlerinde ýüze çykan bolsa, dynç günleri bilen gabat gelen günleri üçin zähmete ukypsyzlyk döwlet kömek puly tölenilmeýär. Eger-de wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk dynç günler tamamlanandan soň hem dowam etse, onda döwlet kömek puly işgäriň işe çykmaly gününden başlap tölenýär. Şunda, Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen we iş wagtyň kadalaryna laýyklykda düzülen iş tertipnamasy boýunça, zähmete ukypsyzlyk netijesinde goýberilen iş sagatlary üçin döwlet kömek puly bellenilýär.

III bap. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek pulunyň möçberini hasaplamak

38. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek pulunyň möçberi Türkmenistanyň Zähmet kodeksiniň 131-nji maddasynda göz önünde tutulan tertipde, ortaça aýlyk we ortaça günlük hasaplanan zähmet hakynyň hem-de wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk döwrüniň senenama günlerde bolan dowamlylygy esasynda hasaplanylýar.

Wagtláýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek pulunyň möçberi hasaplananda döwlet pensiýa ätiýaçlandyrmasyňa gatançlar tölenilýän zähmet hakynyň ähli görnüşine şol sanda rugsatlaryň tölegleriniň jemini hasaba almak bilen (esasy iş bilen utgaşdyrma boýunça zähmet haky, şeýle hem zähmete hak tölemegiň hereket edýän ulgamy bilen şertlendirilmedik tölegler girmeyär) hakyky iş hakyna goşulýar.

Ortaça bir günlük iş hakynyň möçberi ortaça bir aýlyk iş hakyny 29,7-ä bölmek ýoly bilen hasaplanylýar.

Eger-de işgärleriň ýagdaýyny kynlaşdyрмаýan bolsa, wagtláýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek pulunyň möçberi, zähmete ukypsyzlygy ýitirmeginiň öň ýanyndan gelyän iki senenama aýyň ortaça aýlyk we ortaça günlük zähmet hakyndan hasaplanyp bilner.

39. Ýyllyk (çärýeklik) işiň jemleri boýunça höweslendirme ortaça zähmet hakynyň möçberinde göz önünde tutulýar, ol bolsa zähmet hakynyň umumy möçberini şol döwürdäki (çärýekdäki, ýyldaky) aýlaryň sanyna bölmek arkaly kesgitlenilýär.

Eger-de zähmet hakyny hasaplamak üçin alynýan döwürde işgär tertipnama (grafik) boýunça ähli günlerini işlemedik bolsa, onda höweslendirmeleriň ortaça aýlyk möçberi her aýda işlenilen wagta barabarlykda hasaplanylýar.

40. Döwlet kömek pulunyň möçberini hasaplamak üçin kesgitlenilýän döwürde raýatyň kesellemeginiň netijesinde öň wagtláýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça kömek puluny alan bolsa ýa-da zähmet haky tölenmesiz zähmet rugsadynda bolan bolsa we beýleki ýagdaýlarda, onda wagtláýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly işgäre hasaplanan hakyky zähmet hakyndan we onuň şol döwürde işlän hakyky wagtyndan ugur alnyp bellenen tertipde hasaplanylýar.

41. Eger-de kömek puluny hasaplamak üçin döwrüň dowamynda, işgäriň doly işlän aýy we bellenen aýlyk haky bolmasa, (uzak wagtláýyn zähmete ukypsyzlyk, boş durmagy bilen bagly zähmet haky tölenilmeýän rugsat we beýlekiler), onda wagtláýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly wagtláýyn zähmete ukypsyzlyk hatynyň görkezilen gününde bellenen wezipe hakyndan (tarif möçberinden) hasaplanylýar.

Başga ýagdaýlarda döwlet kömek pulunyň aýdaky möçberi (potratçylyk esasynda zähmet haky tölenilende we ş.m.) Türkmenistanyň Prezidentiniň namalary bilen bellenenilýän in pes zähmet hakyndan pes bolmaly däldir.

Işe täzeden kabul edilen ýa-da zähmet işiniň arasyny bölen, şol sanda çaga seretmek boýunça rugsatda bolup işe çykan adamlar üçin, kömek puluny hasaplamak üçin göz önüne tutulan döwürden az döwürde işlän işgärler üçin wagtláýyn zähmete ukypsyzyk boýunça döwlet kömek puly ýokarda agzalan tertibe laýyklykda hasaplanýar.

42. Wahta usulynda işleri ýerine ýetirýän işgäriň wagtláýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly hasaplananda bir sagatlaýyn ortaça iş haky (ortaça sagatlaýyn iş haky) hasaplanýar. Ortaça sagatlaýyn iş haky zähmete ukypsyzlygyň ýüze çykan aýyndan hakyky işlenen, emma wahtanyň bellenen dowamlylygyndan köp bolmadyk ähli sagatlar üçin zähmet hakynyň umumy

möçberini şol sagatlaryň sanyna bölmek bilen kesgitlenýär. Döwlet kömek pulunyň möçberini hasaplamak işgäriň ortaça sagatlaýyn iş hakynyň we wahtada iş tertibi boýunça iş sagatlarynda wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk döwrüniň dowamlylygynyň esasynda geçirilýär.

43. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça belenilýän döwlet kömek pulunyň möçberi ortaça bir günlük zähmet hakynyň wagtlaýyn zähmete ukypsyz bolunan senenama günlere köpeldilmeginden alnan ululykdan hasaplanylýar we şu aşakdakylara deňdir:

- 1) 60 göterim – iş döwrüniň dowamlylygy 5 ýyla çenli bolan ýagdaýynda;
- 2) 80 göterim – iş döwrüniň dowamlylygy 5 ýyldan 8 ýyla çenli bolan ýagdaýynda;
- 3) 100 göterim – iş döwrüniň dowamlylygy 8 ýyl we ondan köp bolan ýagdaýynda.

Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek pulunyň möçberini hasaplamak üçin alynýan iş döwri Türkmenistanyň Ilaty durmuş taýdan goramak hakynda Kodeksiniň 29-njy maddasyna laýyklykda hasaplanylýar.

44. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek pulunyň möçberi, iş döwrüniň dowamlylygyna garamazdan, şu Gözükdirijiniň kyrk altynjy böleginiň birinji tesimine laýyklykda hasaplanylýan ululygyň 100 göterim möçberinde şu aşakdakylara tölenilýär:

- 1) wagtlaýyn zähmete ukypsyzlygy zähmet şikesi ýa-da hünär keseli sebäpli ýüze çykan adama;
- 2) 18 ýaşy dolmadyk adama;
- 3) 21 ýaşy dolmadyk ýetim (ata-enesiniň howandarlygyndan galan) adama;
- 4) belenilen tertipde maýyp diýlip ykrar edilen adama;
- 5) 18 ýaşyna çenli maýyplygy bolan çagany terbiýeleýän ýa-da öz eklenjinde 16 ýaşy dolmadyk üç ýa-da şondan köp çagalary bolan enä (hossara, howandara);;
- 6) wagtlaýyn zähmete ukypsyzlygy donorlyk wezipelerini ýerine ýetiren mahaly ýüze çykan adama;
- 7) beýleki döwletleriň çäklerinde bolan söweş hereketleriniň weteranyna;
- 8) kesellemegine ionlaşdyryjy we rentgen şöhlenenmesi sebäp bolan adama.

45. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek pulunyň möçberi we senenama aýy üçin berilýän zähmet haky bilelikde alnanda iki aýlyk zähmet hakyndan ýa-da iki tarif möçberinden ýokary bolmaly däldir.

46. Türkmenistanyň Prezidentiniň namasyna laýyklykda zähmet hakynyň möçberi ýokarlandyrylanda wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek pulunyň möçberini hasaplamak üçin kabul edilýän zähmet haky, zähmet hakynyň ýokarlandyrylan koeffisiýentine indeksirlenilýär.

47. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça kömek puluna salgyt salmaklyk Türkmenistanyň salgyt kanunçylygyna laýyklykda amala aşyrylýar.

IV bab. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek pullaryny maliýeleşdirmegiň çeşmeleri

48. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puly:

1) eýeçiliginiň görnüşine garamazdan, hojalyk hasaplaşygyndaky kärhanalarda, guramalarda we edaralarda – olaryň hususy serişdeleriniň hasabyna;

2) Türkmenistanyň Döwlet býujetiniň serişdeleriniň hasabyna maliýeleşdirilýän guramalarda we edaralarda – zähmet haky gorunyň tygşytlanan serişdeleriniň hasabyna, olaryň ýeterlik bolmadyk ýagdaýynda Türkmenistanyň Döwlet býujetinde bölünip berlen serişdeleriň çäginde maliýeleşdirilýär.

49. Býujet edaralarynda zähmet haky gorunyň tygşytlanan serişdeleri döwlet kömek puluny tölemek boýunça çykdaýlary maliýeleşdirmek üçin ýeterlik bolmadyk ýagdaýynda maliýeleşdirmek aşakdaky tertipde geçirilýär:

1) Merkezleşdirilen býujetden maliýeleşdirilýän edaralar boýunça – ulgamynda býujet edarasy bolan ministrlük (pudaklaýyn dolandyryş edarasy) boýunça tutuşlygyna alanyňda zähmet haky gorunyň tygşytlanan serişdeleriniň hasabyna, şunda býujet bellemelerine degişli takyklama girizilýär;

2) ýerli býujetlerden maliýeleşdirilýän edaralar boýunça:

a) ulgamynda býujet edarasy bolan, welaýat, şäher, etrap, şäherdäki etrabyň, etrap hukukly şäheriň, häkimliginiň Müdirliği (bölümi) boýunça tutuşlygyna alanyňda zähmet haky gorunyň tygşytlanan serişdeleriniň hasabyna, onuň ýeterlik bolmadyk halatynda bolsa, tutuşlygyna alanyňda welaýat, şäher, etrap, býujeti boýunça zähmet haky gorunyň tygşytlanan serişdeleriniň hasabyna, şunda býujet bellemelerine degişli takyklama girizilýär, etrapdaky şäheriň, şäherçäniň, geňeşligiň býujetinden maliýeleşdirilýän edaralar boýunça- olaryň tutuş býujeti boýunça zähmet haky gorunyň tygşytlanan serişdeleriniň hasabyna.

Býujet bellemelerine takyklama girizmek hakyndaky çözügüt Türkmenistanyň Maliýe we ykdysadyýet ministri tarapyndan kabul edilýär.

50. Kesgitli bahalar we tarifler boýunça önüm öndürýän we hyzmat edýän, meýilnamalaýyn-ýitgili hojalyk hasaplaşygyndaky kärhanalar, guramalar we edaralar tarapyndan wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puluny tölemek üçin çykdaýlary meýilnamalaýyn ýitgileriň üstüni ýapmaga gönükdirilýän ýardam pulunyň hasabyna amala aşyrylarlar.

V bap. Býujet edaralar tarapyndan wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek pullaryny tölemek üçin töleg resminamalaryny resmileşdirmek we geçirmek

51. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puluny tölemek üçin býujet we töleg resminamalaryny resmileşdirmek, zähmet hakyny tölemek üçin býujet we töleg resminamalarynyň resmileşdirilişi ýaly amala aşyrylýar.

52. Býujet edaralary töleg resminamalary bilen birlikde, býujet edaralarynyň işgärlerine döwlet kömek puluny tölemek üçin hakyky zerur bolan nagt serişdeler barada kepillik (şu Tertibe goşundy) boýunça, býujet edaralarynyň işgärlerine kömek puluny tölemek üçin hakyky zerur bolan nagt serişdeler baradaky güwänamany berýärler.

**VI bap. Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwletiň kömek puluny
tölemek üçin çykdajylary maliýeleşdirmek we olary çykdajy
sanawlarynyň ýerine ýetirilişi baradaky
hasabatda görkezmek**

53. Merkezleşdirilen we ýerli býujetde durýan edaralar boýunça kassa ýüztutmalaryny resmileşdirmek, wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek pullaryny tölemek üçin çykdajylary bölüp bermezden 1.1."Döwlet gullukçylarynyň zähmet haky" maddasy boýunça geçirilýär.

Merkezleşdirilen býujetde durýan edaralar boýunça çykdajy rejenamalaryny (raspisniýe) resmileşdirmek we ýerli býujet edaralary boýunça maliýeleşdirmek, şeýle hem hakyky gerek bolan nagt serişdeler baradaky güwänamalar, zähmet hakyny hem-de wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça döwlet kömek puluny tölemek boýunça çykdajylaryň her biri babatda resmileşdirmek işleri amala aşyrylýar.

54. Döwlet kömek puluny tölemek boýunça kassa çykdajylary ykdysady toparlanmanyň (klassifikasiýasynyň) 3.3. "Iata geçirmeler" maddasynyň 3.3.3. kiçi maddasyna (wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça kömek puluny tölemek) degişli edilýär. 3.3.3. kiçi madda boýunça döwlet kömek puluny tölemek üçin kassa çykdajylary 1.1. maddada göz önünde tutulan pul serişdeleriniň umumy möçberiniň çäklerinde bu kiçi madda üçin karzlaryň açylmagy bilen amala aşyrylýar.

55. Şu Gözükdiriji bilen düzgünleşdirilmedik gatnaşyklar Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda düzgünleşdirilýär

**Wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça
döwlet kömek puluny hasaplamak we
tölemek boýunça Gözükdirijä
goşundy**

**Býujet edaralarynyň işgärlerine döwlet kömek puluny tölemek
üçin hakyky zerur bolan nagt serişdeler barada
kepilnama**

20 ____ ýylyň _____ aýy

_____ boýunça
(ministrlük, pudaklaýyn dolandyryş edarasy, edara, kärhana, gurama)

Kepilnamanyň düzülen senesi 20 ____ ýylyň _____ aýynyň " ____ "

Döwlet kömek puluny alýanlaryň sany _____ adam

şol sanda: wagtlaýyn zähmete ukypsyzlyk boýunça _____ adam

20 ____ ýylyň _____ aýynyň " ____ " ____ belgili sanaw boýunça hasaplanyp
ýazylan döwlet kömek puly _____ müň manat

Tölemek üçin (pul möçberleri sanlar we söz bilen ýazylýar) _____

_____ belgili çek boýunça.

Edaranyň ýolbaşçysy

(goly) (famiýasy, ady)

Baş buhgalter

(goly) (famiýasy, ady)

edaranyň
m.ý.

Gaznaçylygyň jogapkär işgäriniň berlen resminamalaryň
laýyklygy barada bellikleri

Gaznaçylygyň jogapkär işgäri

(goly) (famiýasy, ady)

gaznaçylygyň
möhürçesi